

FILHARMONIA
KALISKA 50 LAT

Sezon jubileuszowy 2024/2025

Dyrektor Ruben Silva

MISTRZOWSKI WIECZÓR W FILHARMONII

27 września 2024 r. / godz. 19:00
Sala koncertowa Filharmonii Kaliskiej

MISTRZOWSKI WIECZÓR W FILHARMONII

Tomasz Strahl – wiolonczela

Antoni Wit – dyrygent
Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Kaliskiej

Antonín Dvořák
Koncert wiolonczelowy h-moll op. 104

Johannes Brahms
I Symfonia c-moll op. 68

” Gdybym wiedział, że wiolonczela jest zdolna do takich rzeczy, sam bym napisał ten koncert!

Johanes Brahms

Słowa wypowiedziane przez Johanna Brahmsa po premierze *Koncertu wiolonczelowego h-moll* op. 104 Antonína Dvořáka najlepiej ilustrują mistrzostwo czeskiego kompozytora w wydobywaniu możliwości brzmieniowych instrumentu solowego. Choć w twórczości romantyków wiolonczela zajmowała szczególne miejsce, wielu kompozytorów traktowało ją przede wszystkim jako instrument orkiestrowy służący podkreśleniu nastroju, a nie narzędzie wirtuozowskich popisów zarezerwowanych dla fortepianu i skrzypiec. Sam Dvořák długo nie mógł przekonać się do napisania koncertu wiolonczelowego, podkreślając, że brzmienie tego instrumentu jest optymalne tylko w środkowym rejestrze, co znacznie ogranicza jego możliwości jako instrumentu wiodącego.

Pierwsze szkice do *Koncertu h-moll* powstały wiosną 1894, za namową przyjaciela Dvořáka, wybitnego wiolonczelisty Hanuša Wihana. Zasadnicza praca nad dziełem przypadła na zimowe miesiące pobytu kompozytora w Nowym Jorku. Po powrocie do Czech w 1895 roku Dvořák poczynił jeszcze wiele poprawek m.in. przerabiając całkowicie końcówkę utworu. Premiera *Koncertu* odbyła się 19 marca 1896 roku w londyńskiej Queen's Hall, a wiolonczelistą wykonującym partię solową był angielski instrumentalista Leo Stern. Dzieło od razu zyskało ogromną popularność, a wiolonczela status jednego z czołowych instrumentów solowych epoki romantyzmu.

Koncert h-moll przeznaczony jest na pełną orkiestrę romantyczną. Posiada tra-

dycyjną trzyczęściową budowę: I *Allegro*, II *Adagio ma non troppo*, III *Finale: Allegro moderato – Andante – Allegro vivo*. Część pierwsza odznacza się swobodną budową z czterema tematami, z których dwa główne eksponowane są dwukrotnie – przez orkiestrę i solistę. Szczególną nastrojowością odznacza się część druga – intymna w charakterze, oparta na melodii pieśni *Last mich allein*. Zdaniem krytyków jest to nawiązanie do młodzieńczej niespełnionej miłości kompozytora – Josefiny – o której śmiertelnej chorobie dowiedział się podczas pracy nad koncertem. Motyw ulubionej pieśni Josefiny powraca również w ostatniej części koncertu utrzymanej w formie ronda. To właśnie połączenie klasycznej trzyczęściowej budowy z nowatorstwem zastosowanych środków harmonicznym, niespotykaną żywiołowością i głębią wyrazu sytuuje *Koncert h-moll* w kanonie najważniejszych dzieł literatury wiolonczelowej. W swoim dorobku płytowym posiadają go wszyscy najwięksi wiolonczeliści m.in. Mieczysław Rostropowicz, Jacqueline de Pré, Yo-Yo Ma czy Mischa Maisky.

Warto zaznaczyć, że *Koncert wiolonczelowy* był jednym z ostatnich wielkich dzieł skomponowanych przez Dvořáka. Odnajdziemy w nim reminiscencje z wcześniejszych pieśni i oper kompozytora, echa amerykańskiej *Symfonii z Nowego Świata* oraz nawiązania do tradycji wielkich symfoników – Beethovena i Brahmsa. Z tym ostatnim łączyła zresztą Dvořáka wieloletnia przyjaźń.

” To jedno z najbardziej indywidualnych i wspaniałych dzieł literatury symfonicznej.

Eduard Hanslick

Johannes Brahms, nazywany często „klastykiem romantyzmu”, zapisał się w historii muzyki jako wybitny twórca symfoniczny, propagator idei muzyki absolutnej i piewca doskonałości formalnej dzieła. Jego cztery symfonie stanowią rodzaj pomostu między tradycją klasyczną, a romantyczną uczuciowością. Na powstanie pierwszej z nich trzeba było jednak czekać niemal 15 lat. Tyle czasu minęło bowiem od skomponowania przez niespełna trzydziestoletniego Brahmsa pierwszej części dzieła, do jego ukończenia we wrześniu 1876 roku. Trudność w zmierzeniu się z niedoścignionym wzorem jakim była dla Brahmsa symfonia Beethovena, w szczególności jego IX *Symfonia*, doskonale oddają słowa kompozytora – *nie próbujcie sobie nawet wyobrazić, co czują muzycy, słysząc za plecami stąpnię takiego olbrzyma*. Pracy nad dziełem nie ułatwiał Brahmsowi również wrodzony perfekcjonizm i dbałość o szczegóły, objawiające się niszczeniem wielu pierwotnych wersji utworu. Ostatecznie prawykonanie I *Symfonii c-moll* op. 68 odbyło się 4 listopada 1876 roku w niemieckim Karlsruhe (Manheim), pod batutą Felixa Otto Dessoffa. Dzieło zostało entuzjastycznie przyjęte przez krytykę i szybko okrzyknięte X *Symfonią Beethovena*. Związków I *Symfonii* ze spuścizną Beethovena rzeczywiście nie sposób pominąć – począwszy od podobieństw w zakresie koncepcji formalnej i rozbudowanych rozmiarów dzieła, przez wykorzystanie analogicznych motywów muzycznych, aż po zbliżone rozwiązania harmoniczne i potężny ładunek emocjonalny dzieła.

Symfonia c-moll przeznaczona jest na dwa flety, dwa oboje, dwa klarnety, dwa fagoty, kontrafagot, cztery rogi, dwie trąb-

ki, trzy puzony, kotły i smyczki. Brahms wykorzystuje pełnię możliwości brzmieniowych orkiestry, przy czym zauważalna jest predylekcja kompozytora do stosowania ciemnych barw – stąd eksponowana rola wiolonczel, altówek i instrumentów dętych drewnianych. Symfonia składa się z czterech rozbudowanych części prowadzących do triumfalnego finału:

- I *Un poco sostenuto – Allegro – Meno allegro*
- II *Andante sostenuto*
- III *Un poco allegro e grazioso*
- IV *Adagio – Più andante – Allegro non troppo, ma con brio – Più allegro*

Część pierwszą otwiera niespotykana wśród kolejnych symfonii Brahmsa introdukcja, po której eksponowane są dwa kontrastujące wyrazowo tematy. Warto zwrócić uwagę na wybrzmiewające w partii instrumentów smyczkowych i kotłów dźwięki motywu przeznaczenia z V *Symfonii* Beethovena. Druga, liryczna część, utrzymana w formie ABA przynosi uspokojenie i bardziej pogodny nastrój, trzecia zaś ujmuje słuchacza bardziej tanecznym charakterem. Ostatnia część również rozpoczyna się formalnym wstępem orkiestry, po którym następuje ekspozycja hymnicznego w charakterze tematu zbudowanego na wzór słynnej Ody do radości Beethovena. Finał charakteryzuje się epickim wręcz rozmachem, a jego zwieńczeniem jest triumfalna, oparta na licznych kadencjach koda.

Brahms dokonał w swojej *Symfonii* niemożliwego – zmierzył się z doskonałością tworząc dzieło osadzone w tradycji, a jednocześnie na wskroś indywidualne.

Antoni Wit

Dyrygent honorowy Filharmonii Krakowskiej. W latach 2013–2018 dyrektor artystyczny Orquesta Sinfónica de Navarra w Pampelunie. Wcześniej kierował zespołami: Filharmonii Pomorskiej (1974–1977), Orkiestry i Chóru Polskiego Radia i TV w Krakowie (1977–1983), Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach (1983–2000), Orquesta Filarmónica de Gran Canaria (1987–1992). W latach 2002–2013 sprawował funkcję dyrektora naczelnego i artystycznego Filharmonii Narodowej w Warszawie. Studiował dyrygenturę u Henryka Czyży i kompozycję u Krzysztofa Pendereckiego w PWSM w Krakowie, ukończył również studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim. Działalność zawodową rozpoczął jako asystent Witolda Rowickiego w Filharmonii Narodowej w Warszawie. Po otrzymaniu II nagrody w Międzynarodowym Konkursie Dyrygenckim im. Herberta von Karajana w Berlinie w 1971 roku został asystentem patrona konkursu.

Występował niemal we wszystkich ośrodkach muzycznych Europy, Azji, Australii i obu Ameryk. W ostatnich sezonach prowadził m.in. orkiestry La Scali w Mediolanie, BBC Londyn, Cleveland, Yomiuri (Tokio), Tokyo Metropolitan SO, Budapest Festival Orchestra, Orquesta Nacional w Madrycie, Berner Symphoniker, China Philharmonic (Pekin), Szanghai Symphony Orchestra, Denver Symphony Orchestra, New Zealand Symphony Orchestra, Teatro Colón (Buenos Aires), Berliner Philharmoniker, Staatskapelle Dresden, Royal Philharmonic Orchestra (na festiwalu Montreux), Filharmonia Petersburską, orkiestry w Lyonie, Liège, Brukseli, Sao Paulo, Bilbao, Barcelonie i Sewilli. W jego najbliższych planach są m.in. koncerty i nagrania z orkiestrami w Tokio, Taipei, Pekinie, Nagoji, Ludwigshafen, Pampelunie, Zagrzebiu, Norrköping, Warszawie. Jego nagrania znajdują się na ponad 200 płytach, które otrzymały liczne nagrody (m.in. Grammy Award 2013 oraz sześć innych nominacji do tej nagrody, Diapason d'Or i Grand Prix du Disque de la Nouvelle Académie, Cannes Classical Award, Choc, cztery polskie Fryderyki). Nagrania obejmują dzieła najwybitniejszych polskich kompozytorów, jak również utwory światowej literatury – m.in. przyjęte z wielkim uznaniem krytyków interpretacje dzieł Smetany, Dwořáka, Schumanna, Brahmsa, Mahlera i R. Straussa. Należy do nielicznego grona artystów na świecie, których płyty sprzedano w łącznym nakładzie niemal sześciu milionów egzemplarzy. Ostatnio subskrybenci Classics Today umieścili Antoniego Wita na liście 10 najważniejszych żyjących dyrygentów na świecie. Zajmował się także pedagogiką w UMFC w Warszawie, ma tytuł profesora. Do jego wychowanków należą m.in. Krzysztof Urbański, Michał Dworzyński, Rafał Janiak, Maja Metelska i Dawid Runtz. Jest Profesorem Honorowym UMFC oraz Keimyung University (Korea). Wśród jego doktorantów oprócz w/w absolwentów są także Łukasz Borowicz i Jakub Chrenowicz.

• Tomasz Strahl

Jeden z najwybitniejszych polskich wiolonczelistów. Akademię Muzyczną im. F. Chopina w Warszawie ukończył w klasie prof. Kazimierza Michaliika (1989). Był stypendystą Rządu Austriackiego podczas rocznego studium podyplomowego w Hochschule für Musik und darstellende Kunst w Wiedniu u Tobiasa Kühne. Laureat konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych, m.in. I nagrody na V Międzynarodowym Konkursie Muzycznym im. N. Zabalety w San Sebastian w Hiszpanii (1991). Otrzymał stypendium Polsko-Japońskiej Fundacji JESC (1994). Współpracował z mistrzami batuty, takimi jak m.in.: Andrzej Boreyko, Jan Krenz, Henryk Czyż, Philippe Entremont, Jerzy Maksymiuk, Antoni Wit, Tomasz Bugaj, Krzysztof Penderecki, Jerzy Salwarowski. Występował z takimi orkiestrami, jak: Sinfonietta Cracovia, Sinfonia Varsovia, NOSPR, Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Narodowej, Orkiestra Aukso, Orquestra Sinfônica Municipal São Paulo (Brazylia) i in. Występował m.in. w Schauspielhaus (Berlin), Brucknersaal (Linz), St. John's Smith Square (Londyn), Toppan Hall (Tokio), Auditori (Barcelona), w Teatrze Wielkim w Warszawie oraz w Filharmonii Narodowej. Odbył liczne tourné po Japonii, Kanadzie i Hiszpanii. W 1993 r. wykonał Koncert wiolonczelowy Witolda Lutosławskiego w obecności kompozytora, pod dyrekcją Mirosława Jacka Błaszczyka. Artysta zaprezentował polskie prawykonanie II Koncertu wiolonczelowego Piotra Mossa na festiwalu Prawykonania (2005) z Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia, z którą w 2006 r. zarejestrował odnaleziony Koncert Zygmunta Stojowskiego. Dokonał wielu nagrań archiwalnych dla Polskiego Radia i Telewizji Polskiej, a także dla CBC Radio w Kanadzie. Dyskografia artysty obejmuje nagrania dla Pony Canyon, CD Accord, Pavane Records, Gema Stereo, Polmusic, Acte Préalable oraz Sony Classics. Jest profesorem Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Prowadzi także kursy mistrzowskie w Polsce, Holandii, Finlandii, Niemczech, Japonii i Ameryce Płd. Zasiada w jury wielu krajowych i międzynarodowych konkursów wiolonczelowych. Od 2012 r. bierze udział w promocji Wydania Narodowego Dzieł Fryderyka Chopina pod redakcją prof. Jana Ekiera, koncertując z utworami na fortepian i wiolonczelę w największych ośrodkach europejskich. Efektem współpracy artysty z Wydaniem Narodowym jest nagranie płyty z utworami kameralnymi Fryderyka Chopina (DUX), która otrzymała nagrody czasopism muzycznych („Scherzo” i „Pizzicato”) oraz nominację do Fryderyka. W 2017 r. otrzymał Nagrodę I stopnia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za wybitne osiągnięcia artystyczne. Rok 2019 przyniósł mu nagrodę Fryderyka w kategorii Album Roku Muzyka Symfoniczna i Koncertująca. W 2020 r. otrzymał kolejną nagrodę Fryderyka w kategorii Album Roku Muzyka Kameralna. W sezonie koncertowym 2022/2023 wystąpił kilkakrotnie pod batutą Antoniego Wita. Artysta gra na instrumencie Leopold Widhalm, Norymberga 1778.

FILHARMONIA KALISKA

Ruben Silva – pierwszy dyrygent

Skład orkiestry

Skrzypce

Jakub Śmigielski – koncertmistrz,
Aleksandra Gluch – koncertmistrzyni,
Andrzej Stańczyk – zastępca koncertmistrza,
Izabela Garyantesiewicz – prowadząca grupę II
skrzypiec, Kamila Śmigielska – lider,
Beata Dobak, Jacek Fabiniak, Arkadiusz Hylewski,
Małgorzata Kozera, Paweł Kulczycki,
Heghine Mkrtchyan, Natalia Pawłowska,
Maria Sienkiewicz-Chrześcijanek,
Aleksandra Śmieja, Irena Świętek, Irena Piechota

Altówki

Barbara Krawczyk – prowadząca grupę,
Szymon Półtorak – zastępca prowadzącej grupę,
Aleksandra Kwiecik, Katarzyna Niemczyk,
Patriciu Cristian Pitis, Anna Zakrzewska

Wiolonczele

Joanna Bara – koncertmistrzyni,
Piotr Łyszczorz – koncertmistrz,
Adrianna Ciemińska, Bartłomiej Fromm,
Luba Galas, Iwona Gorgol

Kontrabasy

Radosław Maniak – prowadzący grupę,
Maria Szymkiewicz – zastępczyni prowadzącego
grupę, Konstantin Kniazyszczce, Tobiasz Michna

Flety

Zuzanna Borowiecka, Sonia Kusiak, Izabela Lewek

Oboje

Barbara Jamroziak, Katarzyna Kulczycka,
Paweł Synkiewicz

Klarnety

Piotr Lewek, Marek Maciejewski,
Bartłomiej Dobrowolski, Jacek Piekielny

Fagoty

Nikodem Antosik, Henryk Jamroziak,
Jacek Płóciennik

Waltornie

Włodzimierz Galas, Katarzyna Kwiatkowska,
Marek Kubera, Katarzyna Karpińska,
Aleksander Staryniec

Trąbki

Mikhail Bachyla, Krzysztof Kwiatkowski,
Wojciech Musiał, Jakub Spychaj

Puzony

Przemysław Chmielewski, Olof Knochenhauer,
Tomasz Banasiak, Maciej Chyży

Instrumenty perkusyjne

Bartosz Bindel – kierownik sekcji perkusji,
Romuald Boguszewicz

Inspektor orkiestry

Patriciu Cristian Pitis

Bibliotekarze

Jacek Fabiniak, Jacek Piekielny

Muzycy gościnni

Aleksandra Dukat – altówka, Piotr Kosiński – tuba,
Michał Owczarek – kontrafagot

Zapraszamy na koncert symfoniczny

Koncert Laureatów

VI Międzynarodowego Konkursu Wokalnego „Viva Calisia”

4 października 2024 / 19:00

Sala koncertowa Filharmonii Kaliskiej

Laureaci VI Międzynarodowego Konkursu Wokalnego „Viva Calisia” – soliści

Ruben Silva – dyrygent
Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Kaliskiej

Najpiękniejsze arie z oper wielkich mistrzów wykonają soliści – laureaci VI edycji konkursu wokalnego „Viva Calisia”.

Dołącz do nas!

 @Filharmonia.Kaliska

 filharmonia_kaliska

Filharmonia Kaliska

Instytucja Kultury Miasta Kalisza
al. Wolności 2, 62-800 Kalisz
tel. 62 767 64 90
www.filharmoniakaliska.pl

Sala koncertowa Filharmonii Kaliskiej

Aula im. prof. J. Rubińskiego WPA UAM w Kaliszu
ul. Nowy Świat 28-30

Bilety:

normalny: **50 zł**
ulgowy: **40 zł**

Bilety do nabycia w sprzedaży internetowej oraz w kasie Filharmonii Kaliskiej przy al. Wolności 2, tel. 62 757 07 48, od wtorku do piątku w godz. 12:00 do 17:00, w dniu koncertu w godz. 12:00 do 15:00 oraz w miejscu wydarzenia na godzinę przed jego rozpoczęciem.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Instytucja Kultury Miasta Kalisza współprowadzona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

